

Matteus kapitel 4. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Matteus Kapitel 4 Jesus frestas (Matt 4:1-11)

Översättning

Sedan fördes Jesus av Anden upp i öknen för att frestas av djävulen. I fyrtio dagar och fyrtio nätter fastade han och till slut blev han hungrig. Då trädde frestaren fram och sade till honom: Är du Guds son, så befall de här stenarna att bli bröd. Men han svarade: Det står skrivet: Icke enbart av bröd lever människan, utan av vart och ett ord som utgår av Guds mun.

Då tog honom djävulen med till den heliga staden och ställde honom på tempelplatsens yttersta utsprång och sade: Är du Guds son, så kasta dig ned. Det står ju skrivet:

Han skall befalla sina änglar att vaka över dig.

De kommer att bära dig på händerna,

så att du icke stöter din fot mot någon sten.

Jesus svarade honom: Det står också skrivet: Du skall icke fresta Herren, din Gud.

Åter tog honom djävulen med upp på ett skyhögt berg och visade honom alla riken i världen med deras härlighet och sade: Allt detta skänker jag dig, om du faller ner och tillber mig. Då svarade Jesus honom: Gå bort, Satan. Det står ju skrivet: Herren din Gud skall du tillbedja och honom allena skall du tjäna.

Då lämnade honom djävulen. Och se: änglar trädde fram och betjänade honom.

Kommentar

Efter dopet blev Jesus ”förd upp i öknen”. Vägen går verkligen uppåt. Öknen är Juda bergsöken, som tornar upp sig som en vägg av klippor väster om Jordandalen. Han fördes dit ”av Anden”, alltså enligt Guds vilja. Det hörde med till hans uppgift, att han nu skulle möta frestaren.

Hur kan man veta något om det som hände däruppe i ensamheten? Också Lukas berättar om de tre frestelserna. Markus berättar helt kort om själva saken. Frestelsen har alltså hört med till det apostoliska budskapet om Jesus, och det ligger närmast till hands att anta, att Jesus själv berättat för sina apostlar om sina frestelser. Att Jesus verkligen hade varit ”frestad i allting likasom vi” (Hebr 4:15), det visste man i kyrkan. Och de frestelser det här rör sig om är just sådana som kunde bli verkliga för den som var något mer än en vanlig människa. De är berättade på ett sätt som är konstnärligt realistiskt. Det rör sig hela tiden om reella frestelser som blir åskådligt levande, och samtidigt lämnas den frågan öppen om det rör sig om yttre eller inre upplevelser. Det hör ju till frestelsens väsen, att den kan använda vår fantasi för att visa oss reella möjligheter, som ligger framför oss och som vi tvingas ta ställning till.

Den första frestelsen gäller, om Guds Son skall använda sin makt för att skaffa sig själv fördelar (som ju inte behövde kränka någons annans rätt). Jesus hade fastat länge och var hungrig. Men han avvisar frestarens förslag med ett Skriftens ord (ur 5 Mosebok) som säger, att det angelägnaste i livet ändå inte är brödfödan utan Guds plan och Guds vilja, den som han uppenbarar i sitt ord. Och ”Människosonen har icke kommit för att låta tjäna sig utan för att tjäna” (20:28). Den makt han hade var till gagn för andra, inte för honom själv.

Nästa gång försöker frestaren med ett Skriftens ord. Han för Jesus (i tanken?) till ”tempelplatsens yttersta utsprång”, kanske den svindlande höga muren mot Kidrondalen, från vilken folkvimlet nedanför ter sig som en myrstack. Denna gång gäller det ett ”legitimationsunder”, just ett sådant som judarna flera gånger krävde för att tro. I den 91 psalmen (som kunde uppfattas som en psalm om Messias) stod det ju att Guds änglar skulle bära honom på händerna. Jesus svarar med ett annat Skriftens ord (åter ur 5 Mosebok). Det är att fresta Gud när man begär hans beskydd utan att vara honom lydig. Den rätta tron kunde inte väckas genom att imponera på det viset.

Sen följer den yttersta frestelsen. Scenen är åter äkta palestinsisk: den höga utsiktspunkten, där ögat sveper över oändliga vidder, så som det gör från bergstopparna längs Jordandalen, eller kanske från toppen av Hermon, där man med blotta ögat ser ett område, ungefär så stort som länderna på Palestinakartan i våra biblar (fast förskjutet tio mil mot norr). Det behövs inte mycket fantasi för att ana vad som ligger bortom horisonten. I en värld, som väl mindes Alexander den store och hade sett romarriket växa fram, var tanken på världsherraväldet levande. Att Messias skulle upprätta något i den vägen, det var för många judar en trossats. Men Jesus avvisar den tanken som satanisk. Hans rike var inte av denna världen.

Jesus träder fram i Galileen (Matt 4:12-17)

Översättning

När Jesus fick höra att Johannes blivit fängslad, drog han sig undan till Galileen. Han lämnade Nasaret och kom till Kapernaum vid sjön och bodde där, på Sabulons och Neftalims område, för att det skulle uppfyllas som var sagt genom profeten Esaias:

Du Sabulons land och Neftalims,

landet längs sjön och bortom Jordan,

du hedningarnas Galileen:

det folk som där satt i mörker

fick se ett stort ljus,

och de som bodde i dödsskuggans land,

för dem gick ljuset upp.

Från den tiden började Jesus predika och säga: Omvänd er. Himmelriket är nära.

När han nu vandrade längs Galileiska sjön, fick han se två bröder, Simon som kallas Petrus, och Andreas hans bror. De höll på att kasta ut nät i sjön, eftersom de var fiskare. Han sade till dem: Följ mig, så skall jag göra er till människofiskare. Genast lät de näten vara och följde honom.

När han sen gick vidare, fick han se två andra bröder, Jakob som var son till Sebedeus, och Johannes hans bror. De satt i båten tillsammans med sin far och lagade sina nät. Han kallade dem till sig, och genast lämnade de båten och sin far och följde honom. Kommentar

Så inträffar något djupt ingripande. Johannes arresteras, därför att han kritiserat sin landsfurstes leverne. Väckelsen förlorar sin ledare. Den är misstänkt som statsfiotlig. Jesus vänder då tillbaka till Galileen, men lämnar sin barndoms stad Nasaret uppe bland bergen och slår sig ned i Kapernaum, nere vid sjön (drygt 30 km fågelvägen från Nasaret; nivåskillnaden är nära 700 meter).

I gamla tider hade detta varit Sebulons och Naftalis stamområde. (Här används som vanligt de grekiska namnformerna: Sabulon och Neftalim.) De stammarna hade för länge sedan förts bort och försvunnit i det assyriska riket, och hedningar hade tagit landet i besittning. Sen hade det kommit en ny inflyttning av judar. I Jerusalem såg man med en viss skepsis på den uppblandade befolkningen där uppe i norr. Men om just dessa trakter fanns det en profetia hos Jesaja, som Matteus citerar. Det är samma profetia som vi hör i Juldagens epistel, en profetia om Messias. Matteus konstaterar alltså, att den gått i uppfyllelse. Det ingick i Guds plan, att Messias först skulle träda fram här uppe i Galileen.

Jesus börjar alltså predika. Hans budskap anknöt direkt till det som Johannes sagt: Himmelriket var nära. Nu, i denna tid, skulle det ske något avgörande, Gud skulle gripa in och förverkliga det som Israel väntat så länge på. Därför skulle hans folk nu vända om till sin Gud.

De första lärjungarna (Matt 4:18–22)

Översättning

När Jesus fick höra att Johannes blivit fängslad, drog han sig undan till Galileen. Han lämnade Nasaret och kom till Kapernaum vid sjön och bodde där, på Sabulons och Neftalims område, för att det skulle uppfyllas som var sagt genom profeten Esaias:

Du Sabulons land och Neftalims,
landet längs sjön och bortom Jordan,
du hedningarnas Galileen:
det folk som där satt i mörker
fick se ett stort ljus,
och de som bodde i dödsskuggans land,
för dem gick ljuset upp.

Från den tiden började Jesus predika och säga: Omvänd er. Himmelriket är nära.

När han nu vandrade längs Galileiska sjön, fick han se två bröder, Simon som kallas Petrus, och Andreas hans bror. De höll på att kasta ut nät i sjön, eftersom de var fiskare. Han sade till dem: Följ mig, så skall jag göra er till människofiskare. Genast lät de näten vara och följde honom.

När han sen gick vidare, fick han se två andra bröder, Jakob som var son till Sebedeus, och Johannes hans bror. De satt i båten tillsammans med sin far och lagade sina nät. Han kallade dem till sig, och genast lämnade de båten och sin far och följde honom. Kommentar

Redan från början kallade Jesus lärjungar. Även rabinerna omgav sig med lärjungar. En sådan lärjunge följde sin mästare och undervisades av honom, så att han kunde upprepa vad mästaren sagt och föra det vidare. Jesus syftade alltså redan från början till något som krävde en fortsättning.

Scenen målas åskådligt och realistiskt. Simon och Andreas fiskar med sina kastnät. De är cirkelrunda, försedda med sänken i ytterkanten, och man kastar dem ut över vattenytan så att de vecklar ut sig som en fallskärm. Kastar man rätt, slår de ned över fångsten som fiskaren upptäckt i det grunda vattnet. Jakob och Johannes sitter däremot i sin båt och lagar de garn, som skall sättas eller dras på djupare vatten.

När Jesus kallar, ställer han bara ett krav: Lärjungen skall följa med honom. Han skall vara villig att höra och lära. Han behöver inte veta eller tro mera, än att han anser det värt att lyssna till Jesus.

Men kallelsen gällde i det här fallet något mera än att bli en lärjunge. Lärjungar hade Jesus många. Men bland dem skulle han längre fram utse tolv till ett särskilt uppdrag, en uppgift för resten av deras liv, alltså det som vi kallar ett ämbete i kyrkan. Han antyder det här med orden: Jag skall göra er till människofiskare. De skulle skickas ut med himmelrikets not, den som skulle läggas ut i folkhavet och samla ihop alla slags fiskar (13:47).

Den första tiden (Matt 4:23–25)

Översättning

Så vandrade han omkring i hela Galileen. Han undervisade i deras synagogor. Han predikade evangeliet om Riket och botade sjukdomar och krämpor av alla slag bland folket. Ryktet om honom gick ut över hela Syrien och man förde till honom alla som var sjuka och hade en åkomma eller plåga av något slag, de som var besatta, månadsrasande och förlamade, och han botade dem. Han fick följa av stora skaror från Galileen och Dekapolis, från Jerusalem och Judeen och från

landet bortom Jordan.

Kommentar

Detta lilla avsnitt är egentligen en överskrift med en sammanfattande redogörelse för det som sen följer. Medan Markus börjar sin skildring med några typiska episoder från Jesu första tid i Kapernaum, har Matteus ordnat stoffet så att han först ger en översikt av Jesu förkunnelse (kap 5–7) och sen av hans gärningar (kap 8–9). Som inledning konstaterar han först, att Jesus vandrade omkring i Galileen. Han predikade ”evangeliet om Riket” i deras synagogor. Gudstjänsten i synagogorna var en lekmanagudstjänst. (Prästerskapet gjorde sin tjänst vid templet i Jerusalem.) Det var de skriftlärd som svarade för undervisningen och förklarade skrifterna. Som skriftkunnig lekman hade Jesus rätt att tala i synagogan.

Men dessutom botade han sjuka. Som vi skall se ingick det i ”evangeliet om Riket”. Att Jesus verkligen utförde gärningar som slog alla med häpnad bevisas av fiendernas reaktion. (Även judiska källor vittnar om den reaktionen.) De kunde inte förneka fakta. De tvingades att finna en annan förklaring än att ”Gud sett till sitt folk”;, och så anklagade de honom för svart magi i förbund med onda andemakter.

Bland de sjuka nämns också ”månadsrasande”. Det grekiska ordet betyder ”en som blir sjuk under månens inflytande” och syftar på sjukdomar som hade sina perioder och alltså försvann och kom åter, vilket man satte i förbindelse med månens växlingar. (Samma gamla föreställning ligger bakom det engelska ordet för vansinnig, ”lunatic”.)

Matteus skildrar det väldiga tilloppet av människor. De kom inte bara från Galileen och Judeen utan också från landet bortom Jordan och från Dekápolis (landet öster och sydost om Galileiska sjön).

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.